

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

În cauza *Stubbings și alții împotriva Regatului Unit*¹,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reunită, în conformitate cu art. 43 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”) și cu dispozițiile relevante din regulamentul Curții A², într-o cameră compusă din următorii judecători: R. Bernhardt, președinte, F. Gölcüklü, R. Macdonald, N. Valticos, I. Foighel, R. Pekkanen, J.M. Morenilla, Sir John Freeland, J. Makarczyk și, de asemenea, H. Petzold, grefier, și P.J. Mahoney, grefier adjunct,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 24 aprilie și 24 septembrie 1996, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cererea a fost trimisă în fața Curții sub forma a două cauze separate (*Stubbings și alții împotriva Regatului Unit* și *D.S. împotriva Regatului Unit*) la 12 aprilie 1995 de Comisia Europeană a Drepturilor Omului („Comisia”) și la 3 mai 1995 de Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord („Guvernul”), în termenul de trei luni prevăzut la art. 32 § 1 și la art. 47 din Convenție. La originea cauzei *Stubbings și alții* se află cererea nr. 22083/93 îndreptată împotriva Regatului Unit, prin care trei resortisanți britanici, doamnele Leslie Stubbings, J.L. și J.P., au sesizat Comisia la 14 mai 1993, în temeiul art. 25, iar la originea cauzei *D.S.* se află cererea nr. 22095/93 îndreptată împotriva Regatului Unit, prin care un alt resortisant britanic, doamna D.S., a sesizat Comisia la 14 iunie 1993.

Cererile Comisiei și Guvernului făceau trimitere la art. 44 și 48 și la declarația prin care Regatul Unit a recunoscut competența obligatorie a Curții (art. 46). Obiectul cererilor era obținerea unei hotărâri cu privire la existența unei încălcări, în ceea ce privește faptele cauzei, din partea statului pârât, a obligațiilor acestuia în temeiul art. 6, 8 și 14 din Convenție.

Note ale grefierului

¹ Cauza are numărul 36-37/1995/542-543/628-629. Primele două numere sunt pozițiile cauzelor *Stubbings și alții* împotriva Regatului Unit și *D.S. împotriva Regatului Unit* (astfel cum erau la momentul trimiterii în fața Curții: a se vedea supra, pct. 1) din lista cauzelor înaintate Curții în anul respectiv (al treilea număr). Ultimele patru numere indică pozițiile cauzelor în lista cauzelor înaintate Curții de la înființarea sa și în lista cererilor originare corespunzătoare prezentate Comisiei.

² Regulamentul A se aplică tuturor cauzelor înaintate Curții înainte de intrarea în vigoare a Protocolului nr. 9 (P9) (1 octombrie 1994) și, ulterior, numai cauzelor referitoare la statele care nu au obligații în temeiul protocolului respectiv (P9). Acesta corespunde regulamentului care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1983, astfel cum a fost modificat ulterior de mai multe ori.

2. Ca răspuns la ancheta desfășurată în conformitate cu art. 33 § 3 lit. d) din Regulamentul A al Curții, reclamantii au declarat că doreau să participe la procedură și au desemnat avocații care urmau să îi reprezinte (art. 30).

3. Președintele Curții, domnul R. Ryssdal, a decis că, în interesul administrării corespunzătoare a justiției, cele două cauze ar trebui examinate de aceeași cameră (art. 21 § 6).

4. În componența camerei au fost incluși *ex officio* Sir John Freeland, judecătorul ales de cetățenie britanică (art. 43 din Convenție), și domnul R. Bernhardt, vicepreședintele Curții [art. 21 § 4 lit. (b)] La 9 mai 1995, în prezența grefierului, domnul Ryssdal a tras la sorți numele celorlalți șapte membri, și anume domnii F. Gölcüklü, R. Macdonald, N. Valticos, I. Foighel, R. Pekkanen, J.M. Morenilla și J. Makarczyk (art. 43 *in fine* din Convenție și art. 21 § 5).

5. În calitate de președinte al camerei (art. 21 § 6), prin intermediul grefierului, domnul Bernhardt a consultat agentul guvernamental, avocații reclamanților și delegatul Comisiei cu privire la organizarea procedurii (art. 37 § 1 și art. 38). În consecință, în temeiul ordinului emis, grefierul a primit memoriul Guvernului la 3 ianuarie 1996 (un memoriu unic pentru ambele cauze: art. 37 § 3 *in fine*) și memoriile reclamanților la 4 ianuarie 1996.

6. În conformitate cu decizia președintelui (art. 37 § 3 *in fine* și art. 39), o ședință comună privind ambele cauze a avut loc în clădirea Curții Europene a Drepturilor Omului, la Strasbourg, la 23 aprilie 1996. Curtea a organizat anterior o reuniune pregătitoare.

Au apărut în fața Curții:

(a) pentru Guvern

domnul I. Christie, Foreign and Commonwealth Office, agent,

domnul D. Anderson, avocat,

domnul M. Collon, Lord Chancellor's Department, consilier;

(b) pentru Comisie

domnul N. Bratza, delegat;

(c) pentru reclamante, doamnele Stubbings, J.L. și J.P.

domnul K. Boyle, avocat,

domnul T. Fisher, avocat consultant;

(d) pentru reclamanta D.S.

domnul M. Wynne-Jones, avocat,

domnul P. Sykes, avocat consultant.

Curtea i-a audiat pe domnii Bratza, Boyle, Fisher, Wynne-Jones și Anderson.

7. La 23 aprilie 1996, camera a dispus conexarea celor două cauze (art. 37 § 3 *in fine*).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

(1) Doamna Stubbings

8. Doamna Leslie Stubbings s-a născut la 29 ianuarie 1957. Aceasta a fost încredințată de o autoritate locală în îngrijirea domnului și doamnei Webb la vârsta aproximativă de doi ani și a fost adoptată de aceștia la vârsta de trei ani. Familia Webb avea doi copii, dintre care cel mai mare, Stephen, s-a născut la 21 iulie 1952.

9. Doamna Stubbings susține că a fost agresată sexual de domnul Webb și că a săvârșit acte indecente la instigarea fiului său cu mai multe ocazii între decembrie 1959 (înainte de adopția sa) și decembrie 1971 (când avea paisprezece ani). Acestea erau grave, deși nu implicau un raport sexual complet.

În plus, aceasta pretinde că Stephen Webb a obligat-o să întrețină raporturi sexuale de două ori în 1969, când ea avea doisprezece ani, iar el șaptesprezece.

10. Din 1976, doamna Stubbings a avut probleme psihologice grave, care au dus la internarea acesteia în spital în trei rânduri. Aceasta a fost diagnosticată ca suferind de schizofrenie, instabilitate emoțională, paranoia, depresie și agorafobie, și a avut o tentativă de sinucidere.

11. În septembrie 1984, în urma unui tratament acordat de un psihiatru specializat în consilierea pentru copii și familie, se pare că aceasta și-a dat seama pentru prima oară că putea exista o legătură între abuzul din copilărie și problemele sale de sănătate mentală.

12. La 18 august 1987, a introdus o acțiune împotriva părinților săi adoptivi și a fratelui său, solicitând despăgubiri pentru agresiunile pretinse. Pârâții au solicitat respingerea plângerii ca fiind tardivă în temeiul Legii din 1980 privind prescripția extinctivă („Legea din 1980”: a se vedea infra, pct. 35).

13. Atât High Court, cât și Court of Appeal, care au examinat cauza, aveau obligația de a hotărî, în conformitate cu deciziile instanțelor anterioare (*Letang împotriva Cooper*, a se vedea infra, pct. 32), dacă plângerea doamnei Stubbings se baza pe o „nerespectare a obligațiilor” în sensul secțiunii 11 din Legea din 1980 (a se vedea infra, pct. 35).

Termenul extinctiv pentru astfel de acțiuni era de trei ani, fie de la data nașterii dreptului la acțiune, fie de la data la care reclamantul a luat cunoștință de faptul că prejudiciul respectiv era semnificativ și cauzat de pârâților. Secțiunea 33 din Legea din 1980 prevedea că instanța admitea introducerea unei astfel de acțiuni chiar după împlinirea termenului de trei ani, în cazul în care acest lucru era echitabil (a se vedea infra, pct. 35).

14. High Court s-a pronunțat în favoarea pârâților, hotărând că „data luării la cunoștință” de către doamna Stubbings a fost la mai mult de trei ani înainte de începerea procedurii.

Cu toate acestea, Court of Appeal a acceptat argumentul doamnei Stubbings conform căruia, deși a știut întotdeauna că fusese agresată de domnul Webb și de Stephen, aceasta nu și-a dat seama că a suferit un prejudiciu suficient de grav pentru a justifica introducerea unei plângeri până în septembrie 1984, când a început să înțeleagă legătura de cauzalitate dintre agresiuni și problemele sale de sănătate mentală.

15. Pârâții au introdus recurs la Camera Lorzilor.

[*Stubbings împotriva Webb* (1993), Recurs, p. 498]. Lord Griffiths, cu care au fost de acord ceilalți patru lorzi, și-a exprimat îndoiala că „data luării la cunoștință” a fost atât de tardivă, în septembrie 1984: „Îmi este extrem de dificil să accept că o femeie care a fost violată nu știe că a suferit un prejudiciu semnificativ”.

De asemenea, după ce a examinat raportul Comisiei Tucker (a se vedea infra, pct. 31), acesta a considerat că sintagma „nerespectarea obligațiilor” din secțiunea 11 alin. (1) din Legea din 1980 nu se refereau la acțiuni întemeiate pe prejudicii cauzate în mod intenționat, precum violul sau infracțiunile privitoare la viața sexuală. În schimb, aceste tipuri de plângeri erau condiționate de termenul de prescripție de șase ani prevăzut la secțiunea 2 din Legea din 1980. Această prescripție, care nu putea fi ignorată de instanță, a început să curgă de la a optsprezecea aniversare a reclamantei (pct. 28: a se vedea infra, pct. 35). Prin urmare, plângerea este tardivă.

(2) Doamna J.L.

16. Doamna J.L. s-a născut în 1962.

Aceasta pretinde că, între 1968 și septembrie 1979, a fost frecvent abuzată de tatăl său, care i-a făcut fotografii pornografice și a supus-o la agresiuni grave de natură sexuală.

17. Între 1981 și 1991, a suferit stări depresive și a avut dificultăți în stabilirea relațiilor. În 1990, a început să aibă coșmaruri cu abuzurile suferite în copilărie.

În cele din urmă, în octombrie 1990, a cerut ajutorul medicului său, iar acesta i-a recomandat un psiholog. În această perioadă, se pare că a început să observe legătura dintre abuz și problemele sale de sănătate mentală pentru prima dată. Inițial, acest fapt i-a agravat situația, conducând-o la o tentativă de sinucidere în decembrie 1990.

18. În ianuarie 1991, aceasta a consultat avocați în vederea introducerii unei acțiuni în despăgubiri împotriva tatălui său. A fost acordată asistență judiciară și a fost emisă o citație la 26 martie 1991.

Un raport medical pregătit în 1991 în scopul litigiului o descria ca suferind o traumă psihologică severă, care se manifesta prin incapacitatea de a avea încredere în ceilalți, schimbări constante de dispoziție, insomnie și anxietate. Potrivit raportului, era probabil ca aceasta să fie afectată pentru tot restul vieții sale și exista un risc sporit de a dezvolta o boală mentală.

19. De asemenea, doamna J.L. a raportat pretinsul abuz la poliție. Aceasta și tatăl acesteia au fost interogate, dar în septembrie 1991 a fost dispusă neînceperea urmăririi penale. Când a fost informată cu privire la această decizie, reclamanta a avut o nouă tentativă de sinucidere.

20. În urma deciziei luate de Camera Lorzilor în cauza *Stubbings împotriva Webb* (a se vedea supra, pct. 15), aceasta a renunțat la acțiunea civilă împotriva tatălui său la recomandarea avocatului, întrucât devenise tardivă în 1986, la șase ani după ce împlinise optsprezece ani.

(3) Doamna J.P.

21. Doamna J.P. s-a născut în 1958.

Între vârsta de cinci și șapte ani, aceasta a urmat cursurile școlii primare din Highgate, Londra, dar părinții săi au retras-o în 1966 deoarece devenise deprimată și introvertită și avea coșmaruri. Se pare că directorul adjunct, un domn P., o lua de la lecții, aparent pentru a avea grijă de fiica sa în vârstă de doi ani.

22. Din acel moment, doamna J.P. a avut dificultăți în a susține relații și s-a simțit „diferită” și singură. În urma decesului tatălui său, survenit în 1985, aceasta a avut sentimente extreme de pierdere ireparabilă, care au determinat-o, în cele din urmă, să solicite asistență psihiatrică.

Aceasta a urmat un curs terapeutic în urma căruia, în februarie 1989, a experimentat o amintire violentă ca fiind victima unui abuz sexual din partea domnului P. Ulterior, aceasta și-a amintit alte agresiuni din partea acestuia, inclusiv violuri.

23. În octombrie 1991, aceasta a solicitat unor avocați să introducă o acțiune în despăgubiri împotriva domnului P., iar o citație a fost trimisă la 10 februarie 1992.

Totuși, asistența judiciară a fost retrasă, iar acțiunea a fost respinsă în urma deciziei luate de Camera Lorzilor în cauza *Stubbings împotriva Webb* (a se vedea supra, pct. 15), întrucât plângerea devenise tardivă în ianuarie 1982.

(4) Doamna D.S.

24. Doamna D.S. s-a născut în 1962.

Între 1968 și 1977, aceasta pretinde că a fost victima unor abuzuri sexuale repetate din partea tatălui său, inclusiv violuri.

Aceasta a afirmat că, în urma abuzului, a încercat sentimente de disperare, depresie, teamă și vină și a avut dificultăți în menținerea relațiilor.

25. La 15 martie 1991, tatăl lui D.S. și-a recunoscut vinovăția la acuzația de săvârșire a unei infracțiuni privitoare la viața sexuală. A fost condamnat la un an de închisoare cu suspendarea executării pedepsei.

26. Reclamanta a considerat că pedeapsa respectivă era insuficientă și, prin urmare, a introdus o acțiune civilă împotriva tatălui său la 14 august 1992. Un raport al unui psiholog preciza că ar fi fost imposibil ca aceasta să fi făcut demersul în cauză mai devreme, deoarece își blocase într-o mare măsură amintirile despre abuz ca mijloc de supraviețuire.

27. Acțiunea sa a fost respinsă la 24 mai 1993, în urma hotărârii luate de Camera Lorzilor în cauza *Stubbings împotriva Webb* (a se vedea supra, pct. 15), întrucât plângerea nu fusese formulată în termenul extinctiv de șase ani pentru a putea fi examinată.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

(1) Contextul Legii din 1980 privind prescripția extinctivă

28. Între 1936 și 1974, nu mai puțin de șase organisme oficiale au revizuit legislația engleză privind prescripția extinctivă și au raportat concluziile lor Parlamentului.

29. Primul dintre acestea, Comitetul de revizuire a legislației privind prescripția extinctive, a recomandat, în decembrie 1936, că ar trebui să existe o perioadă determinată de șase ani pentru toate acțiunile în litigiu, exceptând cazurile în care pârâtul este o autoritate publică, iar perioada ar trebui să fie doar de un an. În ambele cauze, termenul ar trebui să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune.

Aceste recomandări au fost puse în aplicare în Legea din 1980 privind prescripția extinctivă.

30. Prima sugestie conform căreia ar fi trebuit să existe un termen de prescripție mai scurt în cauze ca au ca urmare vătămări fizice a fost făcută în iulie 1946 în Raportul final al Comisiei departamentale privind căile de atac alternative („Comisia Monckton”), căreia i s-a solicitat să revadă dreptul la despăgubiri pentru prejudiciu personal având în vedere legislația de securitate socială recent creată. Comisia a considerat că perioada de șase ani era prea lungă pentru plângeri pentru repararea prejudiciului personal și a recomandat reducerea acesteia la trei ani.

31. În iulie 1949, Comisia privind prescrierea acțiunilor („Comisia Tucker”) a recomandat ca același termen de prescripție să se aplice indiferent dacă pârâtul era o autoritate publică sau o persoană particulară, și că un termen de doi ani, care se putea prelungi la șase ani în cazuri excepționale, ar trebui să fie impus în acțiuni pentru repararea prejudiciului personal. Termenul de prescripție pentru alte acțiuni în litigiu, inclusiv *inter alia* violarea domiciliului unei persoane sau lipsirea de libertate, trebuia să fie în continuare șase ani.

Propunerile comisiei au fost urmate de Legea din 1954 privind reforma legislativă (prescrierea acțiunilor), cu excepția faptului că, în schimbul termenului de doi ani sugerat, o perioadă determinată de trei ani se aplica tuturor „acțiunilor în despăgubiri pentru neglijență, daune sau nerespectare a obligațiilor [...], în care despăgubirile pretinse [...] constau sau includ despăgubiri pentru prejudiciul personal cauzat oricărei persoane”. În cazurile în care reclamantul nu răspunde juridic, termenul ar trebui să curgă doar de la data de la care acesta ar răspunde juridic: astfel, în cazul unui minor, de la data majoratului (douăzeci și unu de ani la momentul adoptării legii și optsprezece ani după 1 ianuarie 1970).

32. Sintagma „acțiuni în despăgubiri pentru neglijență, daune sau nerespectarea obligațiilor” care au fost menționați în Legea din 1954 [și care au fost utilizați, de asemenea, în secțiunea 11 alin. (1) din Legea din 1980: a se vedea infra, pct. 35] au fost examinați de Court of Appeal în hotărârea *Letang împotriva Cooper* (1965) 1 Queen’s Bench Reports, p. 232. Reclamanta făcea plajă în parcare a unui hotel când pârâtul a trecut cu mașina peste picioarele ei. Aceasta nu a introdus acțiunea decât la trei ani de la producerea accidentului. Court of Appeal a hotărât că, în speță, cauza acțiunii se baza pe neglijență și, prin urmare,

plângerea era tardivă. Cei trei judecători și-au exprimat opinia că sintagma „nerespectarea obligațiilor” din Legea din 1954 trebuia interpretată ca aplicându-se oricărei cauze a unei acțiuni care a condus la o cerere în despăgubiri pentru repararea prejudiciului personal.

33. La începutul anilor 1960, a devenit evident că termenul fix de trei ani impus acțiunilor pentru repararea prejudiciului personal era inechitabil pentru unii reclamânți, în special pentru lucrătorii ce sufereau de boli profesionale cu efect întârziat care nu puteau fi detectate până la împlinirea termenului de prescripție.

Prin urmare, Legea din 1963 privind prescripția extinctivă a fost adoptată pentru a permite instanței să prelungească termenul de prescripție în cazurile în care nu se putea cere în mod rezonabil ca reclamantul să fi descoperit mai devreme existența sau cauza prejudiciului suferit. Totuși, punerea în aplicare a dispozițiilor adoptate s-a dovedit a fi prea complicată și dificilă.

34. În mai 1974 a fost publicat raportul interimar al Comisiei pentru reforma legislativă a prescrierii acțiunilor în cazul plângerilor pentru repararea prejudiciului personal. Aceasta a examinat scopul de a avea un termen de prescripție și a observat:

„În primul rând, acesta este destinat să evite ofensarea părților prin pretenții învechite referitoare la incidente care au avut loc cu mult timp în urmă despre care este posibil să nu mai existe probe și despre care este posibil ca martorii, chiar dacă ar fi încă disponibili, să nu își mai aducă aminte cu precizie. În al doilea rând, înțelegem că legea privind prescripția extinctivă este menită să încurajeze reclamânții să nu își ignore drepturile, ci să introducă o acțiune de îndată ce au posibilitatea de a face acest lucru în mod rezonabil [...] În al treilea rând, legislația este menită să asigure că o persoană poate simți cu încredere că, după o anumită perioadă, poate considera încheiat un incident care a putut să conducă la o plângere îndreptată împotriva sa [...] Însă, deși legea privind prescripția este concepută în principal în beneficiul părților, ar fi totuși eronat să nu se țină seama de interesele persoanelor vătămate. În opinia noastră, un reclamant care a fost privat de dreptul de a cere despăgubiri înainte de a ști de existența dreptului respectiv va simți inevitabil că a suferit o nedreptate.”

În încercarea de a echilibra aceste interese, comisia a recomandat reținerea perioadei de trei ani pentru acțiuni pentru repararea prejudiciului personal, dar a propus ca termenul să înceapă să curgă doar atunci când persoana vătămată a aflat sau a putut în mod rezonabil să constate natura prejudiciului și legătura dintre acesta și acțiunea sau inacțiunea din partea părâtului. În afară de aceasta, instanța ar trebui să aibă competența de a depăși termenul de prescripție la discreția sa.

Aceste propuneri au fost adoptate în Legea din 1975 privind prescripția extinctivă și au fost reținute în Legea din 1980 privind prescripția extinctivă, care a reprezentat o formă consolidată.

(2) Legea din 1980 privind prescripția extinctivă

35. Legislația în vigoare cu privire la prescrierea acțiunilor civile în Anglia și Țara Galilor este stabilită în Legea din 1980 privind prescripția extinctivă („Legea din 1980”). Secțiunile relevante sunt următoarele:

„Acțiuni în răspundere civilă delictuală

2. O acțiune în răspundere civilă delictuală nu va fi introdusă după expirarea a șase ani de la data nașterii dreptului la acțiune.

[...]

Acțiuni care au ca urmare vătămarea corporală sau decesul

11. (1) Prezenta secțiune se aplică oricărei acțiuni în despăgubiri pentru neglijență, daune sau nerespectarea obligațiilor (în cazul în care obligația există în temeiul unui contract sau al unei dispoziții prevăzute de un statut sau în conformitate cu acesta ori în mod independent de un contract sau de orice altă

dispoziție de acest gen) în care despăgubirile pretinse de reclamant pentru neglijență, daune sau nerespectarea obligațiilor constau în sau includ despăgubiri privind prejudiciul personal cauzat reclamantului sau oricărei alte persoane.

(2) Niciunul din termenele de prescripție menționate în dispozițiile precedente ale prezentei legi nu se va aplica unei acțiuni căreia i se aplică prezenta secțiune.

(3) O acțiune căreia i se aplică prezenta secțiune nu va fi introdusă după expirarea perioadei aplicabile în conformitate cu subsecțiunea (4) sau (5) infra.

(4) Cu excepția cazului în care se aplică subsecțiunea (5) de mai jos, perioada aplicabilă este de trei ani începând cu:

(a) data nașterii dreptului la acțiune; sau

(b) data luării la cunoștință (în cazul în care are loc mai târziu) de către persoana vătămată.

...

14. (1) În secțiunile 11 și 12 ale prezentei legi, referirile la data luării la cunoștință de către o persoană sunt referiri la data la care aceasta a luat la cunoștință pentru prima dată de următoarele fapte:

(a) că prejudiciul în cauză era semnificativ; și

(b) că exista o legătură în întregime sau parțială între prejudiciu și acțiunea sau inacțiunea care constituie, conform pretențiilor persoanei în cauză, neglijență, daune sau nerespectarea obligațiilor; și

(c) identitatea pârâtului; și

(d) în cazul în care se pretinde că actul sau inacțiunea a fost cea a unei alte persoane decât pârâtul, identitatea persoanei respective și faptele suplimentare care justifică introducerea unei acțiuni împotriva pârâtului;

cunoașterea faptului că acțiunile sau inacțiunile au presupus sau nu, de drept, neglijență, daune sau nerespectarea obligațiilor este irelevantă.

(2) În sensul acestei secțiuni, un prejudiciu este semnificativ în cazul în care persoana care trebuia să ia cunoștință de acesta în cauză l-ar fi considerat în mod rezonabil suficient de grav pentru a-și justifica acțiunea în despăgubiri introdusă împotriva pârâtului care nu a contestat răspunderea și care a putut executa hotărârea.

(3) În sensul acestei acțiuni, luarea la cunoștință de către o persoană include informațiile pe care aceasta le-a dobândit, astfel cum se presupune în mod rezonabil:

(a) din fapte care pot fi observate sau constatate de aceasta; sau

(b) din fapte care pot fi constatate de aceasta cu ajutorul unei consilieri medicale sau al unei consilieri adecvate de altă natură, solicitată de aceasta în mod rezonabil;

dar o persoană nu va fi limitată, în temeiul acestei subsecțiuni, să ia la cunoștință un fapt care poate fi constatat doar cu ajutorul unei consilieri de specialitate, atâta timp cât aceasta a făcut toate demersurile rezonabile pentru a obține (și, după caz, pentru a urma) consilierea respectivă.

...

Întreruperea prescripției sau împlinirea termenului general de prescripție: incapacitate

28. (1) Sub rezerva următoarelor dispoziții ale acestei secțiuni, dacă la data nașterii dreptului de acțiune, pentru care este prevăzut un termen de prescripție în prezenta lege, persoana titular al dreptului era incapabil juridic, acțiunea poate fi introdusă în orice moment înainte de împlinirea termenului de șase ani de la data la care persoana în cauză are capacitate de exercițiu sau a decedat (oricare a avut loc mai întâi), în pofida faptului că termenul de prescripție s-a împlinit.

...

Excluderea discreționară a termenului de prescripție pentru acțiuni care au ca urmare vătămarea corporală sau deces

33. (1) Dacă instanța este de părere că ar fi echitabil să admită o acțiune având în vedere gradul în care:

(a) dispozițiile secțiunii 11 sau 12 a prezentei legi
aduc atingere reclamantului sau oricărei persoane pe care o reprezintă acesta;
și

(b) orice decizie a instanței, în temeiul acestei subsecțiuni, ar
aduce atingere pârâtului sau oricărei persoane pe care o reprezintă acesta;

instanța poate dispune ca dispozițiile respective să nu se aplice acțiunii sau să nu se aplice oricărei cauze specificate la care se referă acțiunea.

...

(3) Acționând în conformitate cu această secțiune, instanța va avea în vedere toate circumstanțele cauzei, în special:

(a) durata și motivele întârzierii din partea reclamantului;

(b) măsura în care, având în vedere întârzierea, probele prezentate sau care pot fi prezentate de reclamant sau de pârât sunt sau pot fi mai puțin concludente decât dacă acțiunea ar fi fost introdusă în termenul permis de secțiunea 11 sau (după caz) de secțiunea 2;

(c) comportamentul pârâtului după data nașterii dreptului la acțiune [...]

(d) durata oricărei incapacități a reclamantului rezultate după data nașterii dreptului la acțiune;

(e) măsura în care reclamantul a acționat cu promptitudine și în mod rezonabil de îndată ce a luat a cunoștință de faptul că acțiunea sau inacțiunea pârâtului responsabil cu producerea prejudiciului, putea fi în măsură, la momentul respectiv, să conducă la o acțiune în despăgubiri;

(f) demersurile, dacă este cazul, făcute de reclamant pentru a obține consiliere medicală, juridică sau de altă natură și tipul oricărei asemenea consilieri de care putea să beneficieze [...]

38. ...

(2) În sensul prezentei legi, se va considera că o persoană nu răspunde juridic atunci când este minoră sau când nu se află în deplinătatea facultăților mentale.”

(3) Decizia Camerei Lorzilor în cauza *Stubbings împotriva Webb*

36. În cauza *Stubbings împotriva Webb* [1993], Apeluri, p. 498, Camera Lorzilor a hotărât că acțiunile în despăgubiri pentru repararea prejudiciului personal comise cu intenție intrau sub incidența secțiunii 2 a Legii din 1980, spre deosebire de pentru repararea prejudiciului personal neintenționate cărora li se aplica secțiunea 11 alin. (1) din aceeași lege (a se vedea supra, pct. 15, pentru o prezentare mai detaliată a acestei cauze).

(4) Posibile modificări aduse legii

37. În iunie 1995, Comisia legislativă, organismul legal pentru reformă legislativă în Anglia și Țara Galilor, a anunțat că intenționa să efectueze o revizuire cuprinzătoare a legii

privind prescripția extinctivă (Al șaselea program de reformă legislativă, Raportul Comisiei legislative nr. 234, poziția 3).

(5) Sancțiuni de drept penal

38. Actul sexual cu o femeie sau o fată fără consimțământul acesteia sau orice tentativă în acest sens ori actul sexual cu o minoră cu vârsta mai mică de 13 ani sau orice tentativă în acest sens constituie infracțiune și se pedepsește cu detențiunea pe viață. Infracțiunile privind viața sexuală săvârșite unei femei sau fete constituie, de asemenea, infracțiune și se pedepsesc cu închisoarea de până la 10 ani (a se vedea secțiunile 1, 5, 14 și Anexa II, Partea I din Legea din 1956 privind infracțiunile privitoare la viața sexuală și secțiunea 1 din Legea din 1976 privind infracțiunile privitoare la viața sexuală).

39. Urmărirea penală în cazul săvârșirii de infracțiuni grave nu este condiționată de niciun termen de prescripție în legislația engleză. Principala autoritate în materie penală în Anglia și Țara Galilor este Crown Prosecution Service („CPS”), condusă de Director of Public Prosecutions („DPP”). CPS va începe urmărirea penală numai dacă există suficiente probe și dacă acest lucru este în interesul public (a se vedea Prosecution of Offenders Act 1985 și Code for Crown Prosecutors).

Persoanele particulare pot, de asemenea, să introducă o plângere penală (secțiunea 6 din Prosecution of Offenders Act 1985). Totuși, DPP poate să preia conducerea urmăririi penale și apoi să o respingă dacă probele sunt insuficiente, în cazul în care acțiunea ar fi contrară interesului public sau din orice alt motiv întemeiat [*R. împotriva Bow Street Stipendiary Magistrate*, ex parte South Coast Shipping Co. Ltd (1993) Queen’s Bench Reports, p. 650F-G].

40. Valoarea probatorie în Anglia și Țara Galilor pentru o condamnare penală este dincolo de orice îndoială rezonabilă, în timp ce în cazul unei acțiuni civile faptele materiale trebuie dovedite numai ca probabilitate.

41. O instanță poate dispune o despăgubire în sarcina unei persoane condamnate pentru săvârșirea unei infracțiuni, obligând-o pe aceasta să plătească despăgubiri pentru orice prejudiciu personal, pierderi sau daune rezultate din infracțiunea respectivă (Powers of Criminal Courts Act 1973, secțiunea 35, astfel cum a fost modificată prin secțiunea 104 din Criminal Justice Act din 1988). Această procedură ar trebui utilizată în cazul plângerilor din cauze directe, iar instanțele ar trebui să se abțină de la dispunerea de despăgubiri atunci când acestea ar presupune efectuarea unei plăți săptămânale pe o perioadă de mai mulți ani [*R. împotriva Daly* (1974) 1 All England Reports, p. 290].

42. În plus, o persoană care poate dovedi, pe scara probabilităților, că a suferit un prejudiciu personal cauzat de un comportament care constituie infracțiune, precum viol sau agresiune sexuală, poate solicita despăgubiri de la un organism administrativ, Criminal Injuries Compensation Authority (Criminal Justice Act 1988, secțiunile 110-111). Totuși, autoritatea nu va acorda despăgubiri în privința prejudiciilor cauzate înainte de octombrie 1979 de un membru al familiei care locuia în aceeași casă cu pretinsa victimă.

Acțiunea introdusă în fața Comisiei

43. În cererile din 14 mai 1993 (nr. 22083/93) și 14 iunie 1993 (nr. 22095/93) înaintate Comisiei, reclamantele s-au plâns că, datorită Legii din 1980 privind prescripția extinctivă, nu li s-a permis accesul la instanță cu privire la pretențiile lor de despăgubire pentru daune psihologice, cauzate prin agresiunea sexuală suferită în copilărie, cu încălcarea art. 6 § 1 din Convenție, și că diferența de aplicare a normelor în privința lor și a altor tipuri de reclamanți era discriminatorie, cu încălcarea art. 14 din Convenție. În plus, reclamantele, doamnele Stubbings, J.L. și J.P., s-au plâns că statul nu și-a îndeplinit obligația pozitivă de protejare a dreptului la respectarea vieții lor private prin faptul că nu le-au pus la dispoziție o acțiune

civilă pentru abuzul suferit în copilărie, cu încălcarea art. 8 din Convenție, dar și coroborat cu art. 14.

44. Comisia a declarat cererile admisibile la 6 septembrie 1994. În rapoartele sale din 22 februarie 1995 (art. 31), aceasta a exprimat avizul unanim conform căruia a fost încălcat art. 14 din Convenție, conexat cu art. 6 § 1, și conform căruia nu era necesar să se examineze plângerile doar în temeiul art. 6 § 1 sau în temeiul art. 8, singur sau conexat cu art. 14. Textele integrale cuprinzând avizele Comisiei sunt reproduse ca anexe la această hotărâre¹.

Argumente finale prezentate instanței

45. La ședință, Guvernul a solicitat Curții să constate că nu a fost încălcată convenția.

La rândul lor, reclamantele au solicitat Curții să le admită plângerile și să le acorde o reparație echitabilă.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE

46. Toate reclamantele s-au plâns că le-a fost negat accesul la instanță, cu încălcarea art. 6 § 1 din Convenție, ale cărui dispoziții relevante prevăd după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale [...] de către o instanță [...] care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...].”

Guvernul și Comisia au fost de acord că nu a fost încălcat art. 6 § 1.

47. Reclamantele au susținut că le-a fost încălcat, în esență, dreptul de acces la instanță prin impunerea termenului de prescripție de șase ani de la vârsta majoratului, aplicat în cazul lor. Unul dintre efectele abuzului sexual suferit de fiecare reclamantă a fost imposibilitatea ca acestea să aprecieze că a reprezentat cauza problemelor lor psihologice până la împlinirea termenului de prescripție; în cazul doamnei J.P., aceasta nu și-a amintit de agresiunile sexuale suferite decât atunci când, la vârsta de treizeci și unu de ani, a început un curs terapeutic (a se vedea supra, pct. 11, 17, 22 și 26). Probele aduse de experți au arătat că este posibil ca victimele abuzului sexual suferit în copilărie să nu fie capabile, în mod obișnuit, să perceapă legătura causală dintre abuz și propriile probleme psihologice fără asistență medicală. Astfel, cererea de despăgubire a fiecărei reclamante pentru daunele cauzate de abuz au ajuns să fie tardive înainte chiar ca acestea să fi realizat că aveau un motiv de introducere a unei acțiuni.

Deși reclamantele au acceptat valabilitatea termenelor de prescripție în general, acestea au susținut că termenul inflexibil de șase ani aplicat în cazul lor nu putea fi considerat ca urmărind un scop legitim sau ca fiind proporțional cu un asemenea scop, având în vedere că, înainte de decizia Camerei Lorzilor din *Stubbings împotriva Webb* (a se vedea supra, pct. 15), se considerase că un termen de trei ani de la data luării la cunoștință de către reclamant se aplica tuturor cauzelor privind repararea prejudiciului personal, indiferent dacă prejudiciul în cauză era cauzat în mod intenționat sau neintenționat.

48. Guvernul a negat că ar fi fost încălcat, în esență, dreptul reclamantelor de acces la instanță, deoarece acestea au dispus fiecare de șase ani de la vârsta majoratului, timp în care puteau introduce o acțiune.

Termenul de prescripție de șase ani a urmărit un scop legitim, și anume de a oferi finalitate și certitudine juridică, precum și de a evita introducerea unor cauze perimate pe rolul instanței.

¹ Din motive practice, aceste anexe vor fi publicate numai împreună cu versiunea tipărită a hotărârii (în Culegere de hotărâri și decizii 1996—IV), însă se pot obține copii ale rapoartelor Comisiei de la grefă.

De asemenea, acesta era proporțional și generos, ținând seama de faptul că, în cauze privind repararea prejudiciului personal, erau mai hotărâtoare depozițiile martorilor decât, de exemplu, documentele justificative. În afară de aceasta, perioada în cauză era mai mare decât cea inclusă în multe convenții internaționale privind repararea prejudiciului personal în timpul transportului, precum Convenția de la Varșovia din 1929 pentru unificarea unor norme privind transportul aerian internațional (astfel cum a fost modificată prin Protocolul de la Haga) și Convenția de la Atena din 1974 privind transportul pe mare de pasageri și bagajele acestora, care prevedeau un termen de doi ani de la data debarcării în care persoanele puteau să introducă o acțiune privind repararea prejudiciului personal suferit în timpul transportului internațional aerian și, respectiv, pe mare.

49. Comisia a fost de acord cu Guvernul că termenele de prescripție urmăreau un scop legitim. Aceasta a observat că obiecția principală a reclamantelor a fost că termenul inflexibil aplicat în cazul lor era nerezonabil și disproporționat în comparație cu poziția victimelor unor prejudicii cauzate în mod neintenționat. Din acest motiv, a considerat mai adecvată examinarea plângerii în temeiul art. 6 § 1, coroborat cu art. 14 din Convenție (a se vedea infra, pct. 71).

50. Curtea reamintește că art. 6 § 1 ia forma „dreptului la instanță”, din care dreptul de acces, adică dreptul de a demara proceduri pe probleme de natură civilă în fața instanței, constituie un aspect.

Totuși, acest drept nu este absolut, dar poate fi supus unor prescripții, care sunt permise prin implicare, întrucât dreptul de acces, prin însăși natura sa, necesită reglementarea din partea statului. În această privință, statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere, deși pronunțarea hotărârii definitive cu privire la respectarea cerințelor Convenției este de competența Curții. Aceasta trebuie să fie convinsă că prescripțiile aplicate nu restricționează și nici nu reduc accesul permis persoanei particulare astfel încât sau în măsura în care dreptul, în esența sa, să fie încălcat. În afară de aceasta, prescripția nu va fi compatibilă cu art. 6 § 1 în cazul în care nu urmărește un scop legitim și dacă nu există o legătură rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul care trebuie îndeplinit (a se vedea hotărârea *Ashingdane împotriva Regatului Unit* din 28 mai 1985, seria A nr. 93, p. 24, § 57 și, mai recent, hotărârea *Bellet împotriva Franței* din 4 decembrie 1995, seria A nr. 333-B, p. 41, § 31).

51. Trebuie să se menționeze că termenele de prescripție în cauzele pentru repararea prejudiciului personal reprezintă o trăsătură comună a sistemelor juridice interne ale statelor contractante. Acestea urmăresc mai multe scopuri importante, și anume să asigure certitudinea și finalitatea, să protejeze potențialii pârâți de pretențiile perimate care pot fi dificil de contestat și să prevină nedreptatea care poate rezulta în cazul în care instanțele ar fi obligate să se pronunțe cu privire la incidente care au avut loc în trecutul îndepărtat pe baza unor probe care au putut să devină nesigure și incomplete din cauza trecerii timpului.

52. În prezenta cauză, legislația engleză privind prescripția extinctivă a acordat reclamantelor un termen de șase ani de la împlinirea vârstei de optsprezece ani în care acestea puteau să demareze procedurile civile. În plus, sub rezerva prezentării unor probe suficiente, o plângere penală putea fi introdusă în orice moment și, dacă aceasta era admisă, se puteau acorda despăgubiri (a se vedea supra, pct. 38-42). Astfel, în esență, dreptul reclamantului de acces la instanță nu a fost încălcat.

53. Termenul în cauză nu era nepotrivit de scurt; într-adevăr, acesta era mai lung decât perioada în care poate fi introdusă o acțiune pentru repararea prejudiciului personal, stabilită de unele tratate internaționale (a se vedea supra, pct. 48). În plus, este evident că normele aplicate erau proporționale cu scopurile care trebuiau îndeplinite (a se vedea supra, pct. 50) atunci când se are în vedere că, în cazul în care reclamantele ar fi demarat procedurile cu puțin timp înainte de împlinirea termenului, instanțele ar fi fost nevoite să se pronunțe cu privire la incidente care au avut loc cu aproximativ douăzeci de ani în urmă.

54. În cauzele reclamantelor, termenul a început să curgă de la vârsta majoratului și nu putea fi întrerupt sau prelungit (a se vedea supra, pct. 15). Din elementele puse la dispoziția Curții reiese că nu există uniformitate în rândul statelor membre ale Consiliului Europei în ceea ce privește fie durata termenelor de prescripție în acțiuni civile, fie data de la care sunt calculate astfel de termene. În multe state, perioada este calculată de la data nașterii dreptului la acțiune, în timp ce, în alte jurisdicții, termenul începe să curgă doar de la data la care reclamantul a luat cunoștință de faptele materiale în speță sau de la data la care ar fi trebuit să ia cunoștință de acestea. Acest al doilea principiu se aplică în Anglia și în Țara Galilor în cazul acțiunilor civile bazate pe neglijență [secțiunile 11 alin. (4) (b) și 14 din Legea din 1980: a se vedea supra, pct. 35]. Totuși, nu se poate afirma, în prezent, că acest principiu este acceptat în mod obișnuit în statele europene în cauze precum cel din speță.

55. Statele contractante dispun în mod corespunzător de o marjă de apreciere în a decide delimitarea dreptului de acces la instanță. Este evident că, în Regatul Unit, corpul legislativ a consacrat o perioadă semnificativă de timp și de studiu considerării acestor chestiuni. Din 1936, patru legi au modificat și reformat prevederile privind prescripția, iar revizuirea a fost făcută de șase organisme oficiale (a se vedea supra, pct. 28-34). Decizia Camerei Lorzilor, de care se plâng reclamantele (a se vedea supra, pct. 15 și 47), conform căreia un termen de șase ani se aplica în cazurile prejudiciilor personale cauzate cu intenție, nu a fost luată în mod arbitrar, ci mai degrabă a rezultat din interpretarea Legii din 1980 privind prescripția extinctivă, având în vedere raportul Comisiei Tucker pe care se întemeiasse legea (a se vedea supra, pct. 31).

56. În ultimii ani a sporit conștientizarea privind seria de probleme cauzate de abuzul din copilărie și efectele sale psihologice asupra victimelor și este posibil să fie necesar ca normele privind prescrierea acțiunilor, aplicabile în statele membre ale Consiliului Europei, să fie modificate pentru a include dispoziții speciale în cazul acestui grup de reclamante în viitorul apropiat.

Totuși, întrucât, în esență, dreptul reclamantelor de acces la instanță nu a fost încălcat, iar restricțiile în cauză au urmărit un scop legitim și au fost proporționale, nu este de competența Curții să își substituie propriul punct de vedere celui al instanțelor naționale cu privire la stabilirea celei mai potrivite politici în această privință.

57. În consecință, ținând seama, în special, de scopurile legitime urmărite de normele de prescripție în cauză și de marja de apreciere acordată statelor în privința reglementării dreptului de acces la instanță (a se vedea supra, pct. 50-51), Curtea constată că nu a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 8 DIN CONVENȚIE

58. Reclamantele, doamnele Stubbings, J.L. și J.P., au susținut că a existat o ingerință în dreptul lor la respectarea vieții private, cu încălcarea art. 8 din Convenție, care prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului și a corespondenței sale.

2. Nu este admisă ingerința unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât dacă aceasta este prevăzută de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.”

Guvernul a contestat acest argument. Comisia a decis că nu era necesar să îl examineze, având în vedere constatarea privind încălcarea art. 6 § 1 și a art. 14 (a se vedea infra, pct. 71).

59. Reclamantele au susținut că problema răspândită privind agresiunea sexuală asupra minorilor, care nu a început să fie cunoscută decât în cursul deceniului anterior, necesita noi măsuri pentru protecția minorilor. Interpretarea Legii din 1980 privind prescripția extinctivă,

oferită de Camera Lorzilor în cazul doamnei Stubbings (a se vedea supra, pct. 15), nu a răspuns acestei necesități și le-a privat pe reclamante de o acțiune civilă efectivă împotriva pretenșilor agresori. Prin urmare, statul nu și-a îndeplinit obligația pozitivă de a le proteja dreptul la respectarea vieții lor private.

De asemenea, acestea au subliniat că, în măsura în care făcea o discriminare între prejudicii cauzate cu intenție și fără intenție (a se vedea supra, pct. 35), legea din 1980 nu a urmărit niciun scop legitim, nu era proporțională și nu putea fi considerată necesară într-o societate democratică.

60. Comisia, cu care Guvernul a fost de acord, a constatat că nicio problemă nu intra sub incidența art. 8, deoarece era deja reglementată de art. 6 § 1, având în vedere faptul că pretinsa agresiune sexuală era pedepsită de legislația penală.

61. În primul rând, Curtea observă că art. 8 este în mod clar aplicabil acestor plângeri, care se referă la un aspect al „vieții private”, o noțiune care reglementează integritatea fizică și morală a persoanei (a se vedea hotărârea *X și Y împotriva Țărilor de Jos* din 26 martie 1985, seria A nr. 91, p. 11, pct. 22).

62. Trebuie reamintit că, deși obiectul art. 8 este, în principal, acela de a apăra persoanele particulare împotriva actelor arbitrare ale autorităților publice, acesta nu se limitează la a obliga statul să se abțină de la asemenea ingerințe: pe lângă acest angajament negativ fundamental, pot exista obligații pozitive inerente respectării efective a vieții private sau de familie. Aceste obligații pot presupune adoptarea unor măsuri destinate să asigure respectarea vieții private chiar și în sfera relațiilor dintre persoane particulare (ibid., pct. 23).

63. Există mai multe modalități de a garanta respectarea vieții private, iar natura obligației statului va depinde de aspectul specific al vieții private în cauză. Reiese că alegerea mijloacelor destinate să asigure respectarea acestei obligații pozitive intră, în principiu, în marja de apreciere a statelor contractante (ibid., p. 12, pct. 24).

64. Abuzul sexual este, fără îndoială, un tip de delict abominabil, cu efecte devastatoare asupra victimelor. Copiii și alte persoane vulnerabile au dreptul la protecție din partea statului, sub forma unei descurajări efective, împotriva unor astfel de ingerințe privind aspecte esențiale ale vieții lor private (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea menționată anterior *X și Y*, p. 13, pct. 27).

65. Totuși, în prezenta cauză, a fost acordată o asemenea protecție. Abuzul de care s-au plâns reclamantele este considerat cu maximă seriozitate de legislația penală engleză și face obiectul unor sancțiuni deosebit de mari (a se vedea supra, pct. 38). Sub rezerva prezentării unor probe suficiente, o plângere penală putea fi introdusă în orice moment și poate fi introdusă în continuare (a se vedea supra, pct. 39-40). Într-adevăr, Curtea observă că o acuzație pentru săvârșirea unei infracțiuni privitoare la viața sexuală a fost adusă împotriva tatălui reclamantei D.S., la care acesta a pledat vinovat în martie 1991 (a se vedea supra, pct. 25).

66. În principiu, sunt, de asemenea, disponibile acțiuni civile, cu condiția ca acestea să fie introduse în termenul legal. Totuși, este adevărat că, în temeiul legislației interne, era imposibil pentru reclamante să demareze proceduri civile împotriva pretenșilor agresori după împlinirea vârstei de douăzeci și patru de ani (a se vedea supra, pct. 15). Cu toate acestea, după cum s-a menționat anterior (pct. 62), art. 8 nu impune neapărat statelor să își îndeplinească obligația pozitivă de a garanta respectarea vieții private prin punerea la dispoziție a unor acțiuni civile nelimitate în cazul în care sunt aplicate pedepse.

67. În consecință, având în vedere protecția acordată de legislația internă împotriva abuzului sexual asupra copiilor și marja de apreciere permisă statelor în aceste privințe, Curtea constată că nu a fost încălcat art. 8 din Convenție.

III. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 14 DIN CONVENȚIE COROBORAT CU ART. 6 § 1 ȘI/SAU ART. 8

68. În plus, toate reclamantele s-au plâns că au fost discriminate, cu încălcarea art. 14 din Convenție coroborat cu art. 6 § 1: De asemenea, doamnele Stubbings, J.L. și J.P. s-au plâns de încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8. Art. 14 prevede:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

Guvernul a contestat acest argument, dar Comisia a constatat încălcarea art. 14 coroborat cu art. 6 § 1.

69. Reclamantele au subliniat diferența dintre normele privind prescripția aplicate în cazul unor prejudicii cauzate în mod intenționat, precum în cauzele lor, și prejudiciile cauzate de nerespectarea cu intenție a obligațiilor. În ultimele cazuri, s-a aplicat un termen de trei ani, dar acesta nu a început să curgă decât la data la care reclamantul a luat cunoștință pentru prima oară de faptul că prejudiciul respectiv era semnificativ și era cauzat de pârât. În afară de aceasta, instanța putea accepta introducerea unei astfel de acțiuni chiar după împlinirea termenului de trei ani, în cazul în care acest lucru era echitabil (a se vedea supra, pct. 35).

Reclamantele au susținut că atât starea mentală a persoanelor care le cauzaseră prejudicii, cât și tipul specific al vătămării cauzate, care le-a împiedicat să își dea seama că dispuneau de o cauză în litigiu până când a ajuns să fie prea târziu (a se vedea supra, pct. 47), erau relevante, definind caracteristici în sensul art. 14. Astfel, acestea erau discriminate nu numai în comparație cu victimele vătămărilor cauzate fără intenție, ci și față de persoane particulare care au suferit alte forme de prejudicii cauzate cu intenție, care nu au dus la ramificații psihologice similare.

În cele din urmă, acestea au susținut că discriminarea suferită nu putea fi justificată întrucât considerentele privind certitudinea juridică și prevenirea plângerilor perimate se aplicau cu forță juridică egală prejudiciilor cauzate cu și fără intenție.

70. Guvernul a afirmat că acceptarea argumentelor reclamantelor ar însemna deformarea semnificației corecte a art. 14, care nu a interzis orice diferență de tratament în exercitarea drepturilor și libertăților în temeiul Convenției, ci numai anumite distincții între grupuri aflate în situații relevant similare. Totuși, reclamantele nu erau într-o situație similară cu cea a victimelor unor prejudicii cauzate fără intenție.

Guvernul a sugerat o serie de factori pentru a ajuta să se decidă dacă oricare două grupuri erau comparabile în sensul art. 14. În primul rând, acesta a susținut că discriminarea trebuia să se bazeze pe o trăsătură personală, specifică fiecărui grup. Totuși, spre deosebire de însușiri precum rasă, sex, culoare sau limbă, starea mentală variabilă a persoanelor despre care se presupune că sunt responsabile de vătămarea unor grupuri diferite de victime nu era relevantă pentru statutul personal al celor din urmă. În al doilea rând, discriminarea trebuia să aibă drept consecință avantajarea unui grup din societate în detrimentul altuia; acest criteriu nu s-a aplicat în prezenta cauză. În cele din urmă, era necesar să se analizeze integral legislația națională. Solicitând să fie comparate cu victimele unor prejudicii cauzate fără intenție, mai degrabă decât în cazul răspunderii civile delictuale sau nerespectării prevederilor contractuale, reclamantele aleseseră un termen de comparație pur teoretic.

În mod alternativ, Guvernul a susținut punctul de vedere că, în cazul în care ar fi existat o discriminare, aceasta a fost justificată în mod obiectiv și rezonabil prin faptul că a urmărit un scop legitim și a fost proporțională.

71. Comisia a fost de acord cu reclamantele că erau într-o situație similară cu cea a victimelor unor vătămări cauzate în mod neintenționat. Aceasta a observat că puteau exista cazuri în care era neclar dacă vătămările au fost cauzate în mod intenționat sau neintenționat și că cele două categorii nu puteau fi considerate ca fiind exclusive. Astfel, nu exista niciun temei pentru a face o distincție bazată pe intenția sau vinovăția agresorului care să excludă comparația în temeiul art. 14 din Convenție.

La ședința de judecată în fața Curții, delegatul a subliniat că era potrivit să se compare situațiile victimelor unor prejudicii cauzate cu intenție, pe de o parte, și cele ale victimelor unor vătămări cauzate fără intenție, pe de altă parte, întrucât aceste două grupuri fuseseră tratate exact în același mod în ceea ce privește normele privind prescripția înainte de decizia Camerei Lorzilor în cauza *Stubbings împotriva Webb* (a se vedea supra, pct. 13 și 15).

72. Curtea reiterează că art. 14 acordă protecție împotriva discriminării în folosința drepturilor și libertăților garantate de celelalte dispoziții substanțiale ale Convenției (a se vedea hotărârea *Van der Mussele împotriva Belgiei*, 23 noiembrie 1983, seria A nr. 70, p. 22, pct. 43). Totuși, nu orice diferență de tratament va constitui o încălcare a acestui articol (art. 14). În schimb, trebuie stabilit că alte persoane aflate într-o situație asemănătoare sau în mod relevant similară beneficiază de tratament preferențial și că nu există nicio justificare rezonabilă sau obiectivă pentru această distincție [a se vedea hotărârea *Fredin împotriva Suediei* (nr. 1), 18 februarie 1991, seria A nr. 192, p. 19, pct. 60].

Statele contractante beneficiază de o marjă de apreciere în a evalua dacă și în ce măsură diferențele în situații altfel similare justifică o diferență de tratament în drept (a se vedea hotărârea *Rasmussen împotriva Danemarcei*, 28 noiembrie 1984, seria A nr. 87, p. 15, pct. 40).

73. Trebuie reamintit că reclamantele s-au plâns că au fost tratate mai puțin favorabil decât victimele vătămarilor cauzate fără intenție și victimele altor forme de vătămări intenționate care nu au dus la probleme psihologice de natură să le împiedice să înțeleagă cauzele acestora (a se vedea supra, pct. 69).

În primul rând, Curtea observă că, între reclamante și victimele altor forme de agresiune deliberată cu consecințe psihologice diferite, nu exista nicio diferență de tratament, deoarece aceleași norme privind prescripția se aplicau fiecărui grup.

În al doilea rând, victimele unor vătămări cauzate cu și fără intenție nu pot fi considerate ca aflându-se în situații asemănătoare în sensul art. 14. În orice sistem juridic intern, pot exista o serie de categorii separate de reclamanți, clasificate în comparație cu tipul de vătămare suferit, cu temeiul juridic al plângerii sau cu alți factori, care fac obiectul unor norme și proceduri variabile. În prezenta cauză, diferite norme au evoluat în cadrul legislației engleze privind prescripția cu privire la victimele unor prejudicii cauzate cu și fără intenție, după cum a observat Camera Lorzilor cu referire la raportul Comisiei Tucker (a se vedea supra, pct. 15). Se pot aplica considerente diferite fiecăruia din aceste grupuri; de exemplu, victimele unor agresiuni deliberate pot realiza mai repede că dispun de un motiv de acțiune. Ar fi artificial să se evidențieze similitudinile dintre aceste grupuri de reclamanți și să se ignore distincțiile dintre acestea în sensul art. 14 (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea *Van der Mussele*, menționată anterior, p. 22-23, pct. 46).

74. În afară de aceasta, chiar dacă s-ar putea face o comparație propriu-zisă între cele două grupuri de reclamanți în cauză, diferența de tratament poate fi justificată în mod rezonabil și obiectiv, tot cu referire la caracteristicile lor distinctive. Este destul de rezonabil și intră în marja de apreciere permisă statelor contractante în aceste privințe (a se vedea supra, pct. 72) crearea unor regimuri separate pentru limitarea acțiunilor bazate pe vătămări cauzate cu intenție și fără intenție, din moment ce, de exemplu, existența unei plângeri civile ar putea fi mai puțin evidentă victimelor afectate de ultimul tip de prejudiciu.

75. În consecință, Curtea nu constată nicio încălcare a art. 14 din Convenție, coroborat cu art. 6 § 1 sau cu art. 8.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA,

1. Hotărăște cu șapte voturi la doi că nu a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție în privința niciunei reclamante;

2. Hotărăște în unanimitate că nu a fost încălcat art. 8 din Convenție;

3. Hotărâște cu opt voturi la unu că nu a fost încălcat art. 14, coroborat fie cu art. 6 § 1, fie cu art. 8.

Redactată în limbile engleză și franceză și pronunțată în ședință publică în clădirea Curții Europene a Drepturilor Omului, la Strasbourg, la 22 octombrie 1996.

Semnătura: Rudolf Bernhardt
Președinte

Semnătura: Herbert Petzold
Grefier

În conformitate cu art. 51 § 2 din Convenție și cu art. 53 § 2 din regulamentul A al Curții, opiniile separate ale domnilor Foighel și MacDonald sunt anexate la prezenta hotărâre.

Parafă: R.B.

Parafă: H.P.

Opinia parțial separată a judecătorului I. Foighel

1. În prezenta cauză am constatat o încălcare a art. 6 § 1 care garantează că „orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale [...], de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]” (a se vedea hotărârea *Golder împotriva Regatului Unit*, 21 februarie 1975, seria A nr. 18, p. 18, pct. 36).

2. Pentru înțelegerea acestei foarte importante reguli de bază a Convenției, este irelevant dacă legislația engleză face distincție între prejudicii cauzate cu intenție și fără intenție în scopul prescrierii. Problema din prezenta cauză este modul de interpretare a Convenției.

Jurisprudența Curții a fost formulată pentru prima dată în hotărârea *Ashingdane împotriva Regatului Unit* (hotărâre din 28 mai 1985, seria A nr. 93, p. 24, pct. 57), în care se precizează:

„Cu siguranță, dreptul de acces la o instanță nu este absolut, ci poate fi supus prescripției, care este permisă prin implicare, întrucât dreptul de acces, prin însăși natura sa, necesită reglementarea din partea statului, reglementare care poate varia în timp și loc în conformitate cu necesitățile și resursele comunității și ale persoanelor particulare [...]. Statele contractante beneficiază de o anumită marjă de apreciere la stabilirea unei asemenea reglementări. Deși hotărârea definitivă cu privire la respectarea cerințelor Convenției îi revine Curții, nu este de competența acesteia să înlocuiască evaluarea autorităților naționale cu orice altă evaluare a ceea ce poate fi cea mai bună politică în domeniu [...].

Totuși, prescripțiile aplicate nu trebuie să restricționeze sau să reducă accesul permis persoanei particulare astfel încât sau în măsura în care dreptul, în esența sa, să fie încălcat.

[...]”

3. Această formulare a legislației ridică două probleme. În primul rând, în prezenta cauză, au avut victimele, care au introdus o acțiune privind drepturile lor civile, acces la instanțe? În al doilea rând, când au avut acces?

4. A doua întrebare este mai ușoară: victimelor li s-a acordat un termen de șase ani de la data împlinirii vârstei de optsprezece ani, o perioadă care nu este nerezonabilă și care se încadrează în mod corespunzător în marja de apreciere a statului. Nici impunerea unui termen de prescripție fix nu este în sine suficientă pentru a reprezenta o încălcare.

5. Însă întrebările esențiale sunt: Când ar trebui să înceapă termenul de prescripție? Au avut reclamantele acces efectiv la instanțe? Dacă perioada începe și se încheie înainte ca persoana implicată să ia cunoștință de faptele conform cărora pretinsul prejudiciu a fost substanțial și imputabil pârâtului, victima nu are nicio șansă de a ajunge în instanță.

6. Rapoartele psihologice prezentate în aceste cauze demonstrează că victimele abuzului sexual suferă de personalitate multiplă. Acestea fac parte dintr-un grup restrâns, bine definit, de persoane care a apărut recent, și anume Child Sexual Abuse Survivors (Supraviețuitori ai abuzului sexual din copilărie). Una dintre reclamante s-a născut în 1962, dar de-abia în 1987 a menționat abuzul pentru prima dată doctorului său. Aceasta nu a realizat anterior că era relevant sau că ar fi interesant pentru doctor, deși suferise multe probleme psihologice din această cauză. Până să îl menționeze doctorului, aceasta nu a fost conștientă de vreo legătură cauzală între suferința sa și abuz; cu alte cuvinte, în anii în care putea să sesizeze instanțele, nu a fost conștientă de faptul că avea un temei pentru introducerea unei acțiuni, iar atunci când și-a dat seama, nu a mai avut posibilitatea de a introduce o acțiune.

7. Scopul normelor privind prescripția, și anume menținerea unui echilibru proporțional între prevenirea plângerilor perimate și protejarea intereselor reclamantelor, nu are niciun sens atunci când însăși victima nu este conștientă că are un temei pentru introducerea unei acțiuni.

8. Sugestia majorității (a se vedea pct. 52), conform căreia o „plângere penală putea fi introdusă în orice moment și, dacă aceasta era admisă, se putea dispune un ordin pentru acordarea de despăgubiri”, nu este o alternativă rezonabilă pentru dreptul prevăzut la art. 6 de a introduce o acțiune civilă în instanță. În acest domeniu delicat, în care există un conflict între fiice și tații acestora, există o diferență majoră între a pretinde despăgubiri și a pretinde ca tatăl să primească o pedeapsă cu închisoarea de lungă durată.

9. În multe țări din Europa, termenul de prescripție începe să curgă doar atunci când victimele au descoperit sau ar fi trebuit să descopere faptele materiale pe care se poate întemeia o acțiune. Acest principiu al posibilității de descoperire a fost acceptat și de corpul legislativ britanic încă din 1963.

10. În mod normal, Curtea recunoaște o marjă de apreciere atunci când evaluează dacă un stat membru a respectat un drept al unei persoane particulare protejat de Convenție (în speță, dreptul de acces la instanță). Totuși, marja de apreciere nu poate niciodată să justifice privarea completă, exercitată de stat, a unei persoane de dreptul în cauză.

În consecință, consider că marja de apreciere recunoscută de majoritate este mult prea mare, din moment ce legislația engleză neagă însăși esența dreptului de acces la instanță, într-o situație în care reclamantele nu au avut nicio oportunitate reală de a sesiza instanța într-un stadiu anterior.

11. Prin urmare, consider că art. 6 din Convenție a fost încălcat.

Opinia parțial separată a judecătorului R. Macdonald

Spre deosebire de majoritatea Curții, am ajuns la concluzia că a fost încălcat dreptul reclamantelor, în temeiul art. 6 § 1 și, de asemenea, al art. 6 § 1, coroborat cu art. 14 din Convenție, în prezenta cauză.

Art. 6 § 1

1. Scopurile generale ale prevederilor privind prescripția sunt legitime dincolo de orice îndoială, dar, în prezenta cauză, nu a existat, în opinia mea, o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate de stat și obiectivele care trebuiau îndeplinite. 2. Având în vedere natura prejudiciului în cauză și faptul că victimele unui abuz sexual suferit în copilărie nu sunt, în mod frecvent și pentru perioade variate de timp, conștiente de legătura cauzală dintre prejudiciul suferit și actele responsabile, impunerea unui termen legal fix care

se împlinește la șase ani de la data actului sau de la data la care victima ajunge la vârsta majoratului (optsprezece ani), indiferent de circumstanțele unui caz individual și fără ca o procedură să fie disponibilă pentru a diminua consecințele perioadei aplicabile, este, în opinia mea, disproporționată prin faptul că le privează pe reclamante în mod nerezonabil de un drept de acces la instanță și, astfel, se află dincolo de marja de apreciere de care beneficiază statele la stabilirea termenelor pentru introducerea unor acțiuni.

3. Din jurisprudența Curții este clar că prescrierea dreptului de acces la instanțele naționale „nu trebuie să restricționeze sau să reducă accesul permis persoanei particulare astfel încât sau în măsura în care dreptul, în esența sa, să fie încălcat” (a se vedea hotărârea *Ashingdane împotriva Regatului Unit*, 28 mai 1985, seria A nr. 93, p. 24, pct. 57). Convenția este „destinată să garanteze nu drepturi care sunt teoretice sau iluzorii, ci drepturi care sunt practice și efective” (a se vedea hotărârea *Airey împotriva Irlandei*, 9 octombrie 1979, seria A nr. 32, p. 12, pct. 24). În prezenta cauză, daunele psihologice suferite de reclamante au determinat incapacitatea acestora de a introduce acțiuni în termenul legal. Atunci când au conștientizat legătura dintre condițiile lor psihologice prezente și abuzul suferit anterior, acestea au constatat nu doar că „esența însăși” a dreptului lor de acces la instanță fusese restricționată sau redusă, ci devenise, într-adevăr, iluzorie.

4. Printre interesele care trebuie luate în considerare atunci când se ajunge la o concluzie privind chestiunea proporționalității, se pot identifica ușor necesitatea de certitudine juridică, necesitatea de a stinge plângerile perimate, precum și necesitatea de a evita sau de a reduce riscul ca presupusul agresor să fie tratat în mod inechitabil ca urmare a constatării unor fapte care datează de mulți ani. Totuși, există, de asemenea, interese importante reprezentate de necesitatea de a recunoaște și de a face posibile revindicarea drepturilor copiilor victime care nu erau nici măcar conștienți de existența drepturilor lor înainte ca drepturile respective să devină perimate, precum și securitatea generală, sănătatea și bunăstarea societății în ansamblu.

5. Deși legislația include dispoziții privind prescripția care au ca scop tradițional controlul și prevenirea nedreptății, aceasta nu reflectă o recunoaștere și acceptare satisfăcătoare (ceea ce este regretabil) a altor interese importante implicate în efortul din ce în ce mai mare de a aborda provocările pe care problema abuzului sexual asupra copiilor le presupune pentru legiuitor, personal specializat și instanțe. Se încearcă realizarea scopurilor tradiționale ale statutului mai ales în detrimentul drepturilor reclamantelor în temeiul Convenției și, în termeni mai generali, al luptei pentru recunoașterea faptului că abuzul sexual asupra copiilor este o încălcare evidentă a drepturilor copilului și ale omului și pentru promovarea schimbării fundamentale, în natura reacțiilor și atitudinilor sociale, a fenomenului, din nefericire predominant, al abuzului sexual asupra copiilor.

Art. 14

6. De asemenea, sunt de părere că diferența de tratament dintre persoanele al căror prejudiciu a fost cauzat în mod intenționat și cele care au suferit prejudicii în urma nerespectării fără intenție a obligațiilor nu s-a bazat pe nicio justificare obiectivă și rezonabilă în sensul art. 14 din Convenție. În hotărârea din cauza *Stubbings împotriva Webb* din 27 martie 1991 (a se vedea pct. 14 din hotărâre), Court of Appeal a concluzionat că termenul de prescripție a început să curgă numai atunci când reclamanta a conștientizat că simptomele ei se datorau abuzului suferit în copilărie. În mod alternativ, Court of Appeal era pregătită să își exercite puterea de apreciere, potrivit secțiunii 33 din Legea din 1980 privind prescripția extinctivă, pentru a admite continuarea procedurii. În conformitate cu secțiunea 11 din Legea din 1980 privind prescripția extinctivă, această putere de apreciere este disponibilă doar în

cauze privind prejudiciu personal cauzat prin neglijență, daune sau nerespectarea obligațiilor. Făcând trimitere la *Letang împotriva Cooper* [1965] 1 Queen's Bench Reports p. 232, Court of Appeal a constatat că secțiunea 11 nu făcea distincție între plângerile întemeiate pe încălcarea neintenționată și intenționată a unui drept al persoanei. Această constatare a fost respinsă de Camera Lorzilor care a hotărât că, în cauzele de agresiune deliberată, nu era relevantă definiția din secțiunea 11, ci mai degrabă acestea făceau obiectul unei acțiuni în răspundere civilă delictuală; nu exista o putere discreționară pentru a prelungi termenul de prescripție.

7. În comparație cu poziția reclamantilor care s-au plâns de prejudicii neintenționate, rezultatul acestei măsuri este, în opinia mea, nerezonabil și disproporționat. Având în vedere dovezile contradictorii, nu se poate susține în mod rezonabil că este mai probabil ca toate victimele unor prejudicii cauzate în mod intenționat să fie conștiente de faptele pe baza cărora pot introduce o acțiune decât victimele unor prejudicii cauzate în mod neintenționat. În special în cazul unei victime a unui abuz sexual asupra copiilor, nu este rezonabil să se condiționeze accesul victimei la instanță de modul în care făptașul a cauzat prejudiciul, intenționat sau neintenționat. Scopurile legitime urmărite de stat atunci când impune un termen de prescripție acțiunilor sunt aplicabile în egală măsură ambelor tipuri de reclamanti. Nu văd nicio justificare rezonabilă pentru a face distincție între aceste tipuri de prejudicii sau categorii de reclamanti.

8. Prin urmare, este evident că persoanele aflate într-o situație asemănătoare cu cea a reclamantelor beneficiază de tratament preferențial fără o justificare rezonabilă sau obiectivă pentru această distincție [a se vedea hotărârea *Fredin împotriva Suediei* (nr. 1), 18 februarie 1991, seria A nr. 192, p. 19, pct. 60]. Această diferență de tratament, bazată pe distincții aparent artificiale, datorate, probabil, dificultății de adaptare a conceputului de prescripție la aceste noi modele faptice, generează tratament inegal care nu poate fi considerat ca fiind compatibil cu convenția (a se vedea hotărârea *Airey*, p. 16, pct. 30).

9. Conchid că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție, precum și art. 6 § 1 coroborat cu art. 14¹.

¹ Pentru contextul în care ar trebui examinată problema, a se vedea în special concluziile celei de-a patra Conferințe a ONU privind femeile (Beijing, septembrie 1995); Congresul mondial de la Stockholm împotriva exploatarei sexuale a copiilor (Stockholm, 1996); raportul consultărilor europene pentru Congresul mondial împotriva exploatarei sexuale a copiilor în scop comercial (Strasbourg, 1996), care face trimitere, la p. 10, la raportul Regatului Unit în care se solicită „proceduri mai prietenoase pentru copii și care să îi protejeze pe aceștia în cadrul sistemului privind justiția penală”; și studiile erudite utile ale lui Edward H. Hondius („Extinctive Prescription on the Limitation of Actions”, 1994) și Nathalie Des Rosiers („Limitation Periods and Civil Remedies for Childhood Sexual Abuse”, Canadian Family Law Quarterly, vol. 9, 1992-1993, p. 43), ambele subliniind necesitatea unei game de căi de atac flexibile.